

Nr 624

Av herrar **Lindberg** och **Öhvall**, om ökad undervisning i finska språket.

(Lika lydande med motion nr 490 i Första kammaren)

Under senare tid har stor uppmärksamhet ägnats åt de problem som sammanhänger med den invandrande arbetskraften i Sverige. Självfallet är det av största betydelse både för Sverige och för utlänningar som utgör en värdefull arbetskraft här att så långt möjligt genom speciella åtgärder söka förebygga anpassningssvårigheter och eliminera de problem som helt naturligt har kunnat uppstå. I dessa ansträngningar har emellertid skolundervisningen för barnen till de invandrande föräldrar som arbetar här kommit i skymundan för andra angelägenheter.

Bland den invandrande arbetskraften utgör den finländska den avgjort största delen. För närvarande beräknas antalet i Finland födda här i landet uppgå till omkring 250 000—300 000. Av dem är ca 40 000 svenska medborgare, resten finländska. Utan att på något sätt förringa de språksvårigheter som uppstår för andra utlänningar i vårt land vill vi dock här peka på de problem som försvårar de finländska barnens möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen i våra skolor. Det finns särskilda skäl för att vi i detta sammanhang vill ta upp förhållandena för de finländska barnen. Den finländska arbetskraften är som redan nämnts störst till antalet bland invandrarna. Finland är ett tvåspråkigt land med vilket vi har livliga kontakter på olika områden av samhälls- och näringslivet. Vidare kan man hänvisa till den geografiska närheten till Finland, vilket gör att vi här alltid kan räkna med stor resandefrekvens mellan de båda länderna.

En faktor som helt naturligt starkt bidragit till den ökade tillströmningen av finländare till vårt land är den fria nordiska marknaden. Man kan således med fog säga att den finska "invasionen" till inte ringa grad är en följd av de åtgärder man i samförstånd på nordisk basis vidtagit mellan våra länder. Detta påkallar enligt vår mening också åtgärder för att eliminera de negativa konsekvenser som det friare samarbetet kan medföra.

Till de negativa konsekvenserna hör otvivelaktigt de problem som uppstår bland invandrarna på grund av språksvårigheter. Flertalet av de familjer som söker sina utkomstmöjligheter i Sverige är helt finskspråkiga. I de flesta fall stannar de här några år för att sedan återvända till hemlandet, i andra fall stannar de helt för att så småningom bli svenska medborgare. Antalet hit flyttade har ökat kraftigt; enligt uppgifter nåddes rekordet år 1965. Enligt 1964 års utlands- och

internatskoleutrednings betänkande »Skolgång borta och hemma» fanns det höstterminen 1964 sammanlagt 1 589 finska barn i skolåldern som inte kunde svenska språket. Antalet har sedan dess ökat avsevärt.

Oöverkomliga svårigheter har på sina håll uppstått för dessa barn att följa med den reguljära undervisningen. Det har hänt att många finska barn som en följd av språksvårigheterna placerats i hjälpklasser, vilket självfallet är en synnerligen olycklig lösning av undervisningsfrågan. Genom skolöverstyrelsens försorg har man dock sökt att klara av frågan på annat sätt, men någon tillfredsställande lösning har inte kunnat presenteras.

Den aktivitet som i form av stödundervisning etc. utvecklats för att undanröja de största missförhållandena — t. ex. placering i hjälpklasser — är självfallet tacknämlig. Det kan också nämnas att man bl. a. genom besök här av skolrepresentanter från finsk sida sökt att i samverkan finna acceptabla lösningar av undervisningsproblemet, men hittills utan påtagliga resultat. I Nordiska rådet har frågan tagits upp, och ett medlemsförslag undertecknat av både svenska och finska ledamöter har antagits av rådet. Det utmynnar i en rekommendation till regeringarna i Finland och Sverige att för ändamålet tillsätta ett gemensamt organ med uppgift att handha planeringen och koordineringen av ifrågavarande verksamhet.

Med hänsyn till att dessa problem varit aktuella sedan den finländska arbetskraften började strömma till Sverige och att de med åren ytterligare accentuerats finner vi de hittills mer allmänt angivna riktlinjerna helt otillräckliga. Vidare kommer det att dröja en avsevärd tid innan eventuella positiva resultat av föreliggande förslag kan få någon praktisk betydelse. Vi anser snara åtgärder påkallade.

Enligt uppgifter finns det tillräckligt elevunderlag på ett 30-tal orter för anordnande av finskspråkig undervisning i grundskolan. Enligt vår mening borde på dessa orter i årskurserna 1—3 inrättas finskspråkiga klasser för undervisning i alla ämnen för att barn i dessa åldrar skall kunna tillgodogöra sig skolundervisningen samt lättare kunna anpassa sig till skolan över huvud taget. Omkring 2 000—3 000 barn kan beräknas ta del av denna undervisning. I årskurserna 4—9 samt i gymnasiala skolor bör kompletterande undervisning i finska språket meddelas förslagsvis under två veckotimmar. På dessa skolstadier har barnen redan utanför skolan och i samvaro med svenska kamrater hunnit inhämta kunskaper i svenska språket, men det är viktigt att de inte helt glömmer bort sitt modersmål. Vi anser vidare i likhet med 1964 års utlands- och internatskoleutredning att viss ferieundervisning borde införas för ungdomar i åldern 17—25 år.

Lärrarekryteringen torde inte stöta på oöverkomliga svårigheter med hänsyn till att det här i landet finns ett stort antal i Finland födda personer som behärskar båda språken. Vi vill i sammanhanget starkt understryka, att även lärare i den av oss föreslagna helt finskspråkiga undervisningen i grundskolans lågstadium bör vara tvåspråkiga. Det bör självfallet ankomma på skolmyndigheterna att söka stimulera tvåspråkiga finländare med god skolunderbyggnad att genomgå en nödvändig utbildning för framför allt undervisning av finska barn i grund-

skolans lågstadium. Någon liknande pedagogisk utbildning för dem som handlägger undervisningen ett par veckotimmar i finska språket i andra skolstadier torde inte behövas. Det vore värdefullt om man även kunde undersöka möjligheterna att importera tvåspråkiga lärare från Finland, där det åtminstone för närvarande inte finns någon lärarbrist. Givetvis bör undersökningarna och de av dem föranledda åtgärderna ske i samförstånd med finska myndigheter.

Tvåspråkiga lärare torde med fördel kunna utnyttjas även i den reguljära svenska undervisningen. Sålunda skulle genom dessa lärare inte den svenska skolan belastas i fråga om lärarkraften, snarare avlastas man de svenska skolorna, främst det säkerligen tungrodda arbete som undervisningen bland helt finskspråkiga elever måste innebära. Vid sidan om den reguljära undervisningen skulle dessa lärare ha stor uppgift att fylla i den kurativa verksamheten. Den utomordentligt betydelsefulla kontakten hem-skola-elev omöjliggörs genom språksvårigheterna till stor nackdel för framför allt eleverna. En tvåspråkig lärare kunde lösa dessa problem och även i den kurativa verksamheten därjämte biträda sina svenska kolleger.

Förutom att vi genom här föreslagna åtgärder vill skapa möjligheter för de finskspråkiga barnen till meningsfull skolundervisning anser vi att positiva resultat även för Sveriges vidkommande är av stort värde genom att man får tillgång till tvåspråkig arbetskraft. Denna behövs inom näringslivets olika områden, turistväsendet, administrationsarbetet etc. för att inte nämna den betydelse tvåspråkigheten har i det framtida nordiska samarbetet.

Med hänsyn till att våra förslag rimligtvis inte kan medföra några extra kostnader på skolans område, emedan man bl. a. kan utnyttja den lärarkraft som behövs för ändamålet även i den svenskspråkiga undervisningen, anser vi att en expertkommitté bör tillsättas förslagsvis inom skolöverstyrelsen med uppgift att på gjorda erfarenheter snarast komma med förslag om finskspråkig undervisning i den form vi föreslagit.

Åberopande vad vi i motionen anfört hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl Maj:t måtte anhålla om tillsättande av en expertkommitté med uppgift att snarast framlägga förslag om

- a) finskspråkiga klasser i grundskolans årskurser 1—3 i alla orter där eleverunderlag härför finns;
- b) undervisning i finska språket två veckotimmar i mellan- och högstadiet samt i de gymnasiala skolorna;
- c) lämpliga åtgärder för att bland tvåspråkiga personer här i landet rekrytera lärare för ovannämnda uppgifter; samt
- d) eventuell import av tvåspråkiga lärare från Finland.

Stockholm den 26 januari 1967

Arne Lindberg (cp)

Bertil Öhvall (fp)